

Aspekty prawne związane z odpowiedzialnością dzieci, nieletnich za czyny zabronione

dr Joanna Rajewska de Mezer

**Uniwersytet im. Adama Mickiewicza
Wydział Studiów Edukacyjnych
Zakład Resocjalizacji**

Aspekty prawne związane z odpowiedzialnością dzieci, nieletnich za czyny zabronione

Zasady odpowiedzialności nieletnich za czyny karalne i zabronione.

Podstawa prawna :

- ustawa z dnia 26 października o postępowaniu w sprawach nieletnich (t.j. Dz.U. z 2016r. poz.1654 ze zm)
- Ustawa z dnia 20 maja 1971 r. Kodeks wykroczeń (t.j. Dz.U. 2018r. poz.618)
- ustawa z dnia 6 czerwca 1997 Kodeks karny (t.j.Dz.U.2016r. poz.1137 ze zm

Aspekty prawne związane z odpowiedzialnością dzieci, nieletnich za czyny zabronione

Kim jest w rozumieniu ustawy nieletni:

- nieletnim w rozumieniu art.1 §2 pkt 1 ustawy o postępowaniu w sprawach nieletnich jest :
- 1) osoba która nie ukończyła 18 lat, jeśli prowadzi się wobec niej działania w zakresie zapobiegania i zwalczania demoralizacji,
- 2) osoba, która dopuściła się czynu karalnego po ukończeniu lat 13, ale nie ukończyła lat 17 i prowadzone jest wobec niej postępowanie w sprawach o czyny karalne (wypełniające znamiona przestępstwa),
- 3) osoba, wobec której wykonuje się orzeczone środki wychowawcze i poprawczy, nie dłużej jednak niż do ukończenia przez tę osobę lat 21.

Aspekty prawne związane z odpowiedzialnością dzieci, nieletnich za czyny zabronione

CZYN KARALNY

(wg art.2 pkt 2 u.p.n.) to czyn zabroniony przez ustawę jako:

➤ przestępstwo lub przestępstwo skarbowe albo

➤ wykroczenie określone w art. 51, 62, 69, 74, 76, 85, 87, 119, 122, 124, 133 lub 143 Kodeksu wykroczeń.

.

Aspekty prawne związane z odpowiedzialnością dzieci, nieletnich za czyny zabronione

Czyn karalny może popełnić tylko nieletni, który ukończył lat 13 (posiada tzw. zdolność deliktową).

- **Dokonanie czynu karalnego o znamionach przestępstwa lub wykroczenia przez dziecko poniżej 13 r.ż. może być potraktowane jedynie jako przejaw jego demoralizacji ponieważ nie posiada ono zdolności deliktowej.**

Aspekty prawne związane z odpowiedzialnością dzieci, nieletnich za czyny zabronione

- Nieletni może jednak odpowiadać także na podstawie przepisów prawa karnego.
- Są to sytuacje wyjątkowe, wymagające spełnienia określonych przesłanek.

Aspekty prawne związane z odpowiedzialnością dzieci, nieletnich za czyny zabronione

- Na zasadach określonych w Kodeksie karnym i kodeksie wykroczeń odpowiada ten, kto popełnia czyn zabroniony po ukończeniu 17 lat .
- Mimo, że pełną zdolność do czynności prawnych człowiek osiąga po dojściu do pełnoletności (co do zasady 18 lat).

Aspekty prawne związane z odpowiedzialnością dzieci, nieletnich za czyny zabronione

Wobec nieletniego, **który nie ukończył 17 roku życia, a popełnił czyn zabroniony ustawą po ukończeniu 15 roku życia**, można stosować przepisy ustawy Kodeks karny tylko, gdy dopuścił się któregoś z enumeratywnie wymienionych w art. 10§2 czynów zabronionych oraz jeżeli okoliczności sprawy i stopień rozwoju sprawcy, jego właściwości i warunki osobiste za tym przemawiają

Aspekty prawne związane z odpowiedzialnością dzieci, nieletnich za czyny zabronione

Czyny zabronione, za które nieletni może odpowiadać na zasadach określonych w Kodeksie karnym

➤ art. 134 – przestępstwo zamachu na Prezydenta RP,

➤ art. 148 § 1, 2 lub 3, - zabójstwo,

➤ art. 156 § 1 lub 3, ciężkie uszczerbek na zdrowiu, ciężki uszczerbek ze skutkiem śmiertelnym

➤ art. 163 § 1 lub 3 – sprowadzenie zdarzenia zagrażającego życiu lub zdrowiu

➤ art. 166 – uprowadzenie statku lub samolotu,

➤ art. 173 § 1 lub 3 – sprowadzenie katastrofy w ruchu lądowym, morskim lub powietrznym,

➤ art. 197 § 3 lub 4 przestępstwo zgwałcenia (zbiotowe, wobec osoby ponożej 15 r.ż. lub ze szczególnym okrucieństwem),

➤ art. 223 § 2 czynna napaść na funkcjonariusza publicznego,

➤ art. 252 § 1 lub 2 – przestępstwo brania i przetrzymywania zakładnika

➤ art. 280 - rozbój

Aspekty prawne związane z odpowiedzialnością dzieci, nieletnich za czyny zabronione

- ➔ W stosunku do sprawcy, który popełnił występki **po ukończeniu lat 17, lecz przed ukończeniem lat 18**, sąd zamiast kary stosuje środki wychowawcze, lecznicze albo poprawcze przewidziane dla nieletnich, jeżeli okoliczności sprawy oraz stopień rozwoju sprawcy, jego właściwości i warunki osobiste za tym przemawiają.

(art.10 § 4 K.k.)

Aspekty prawne związane z odpowiedzialnością dzieci, nieletnich za czyny zabronione

Cele działań podejmowanych wobec nieletnich:

➤ WYCHOWANIE,

➤ KOREKCYJNE,

➤ RESOCJALIZACJA,

➤ READAPTACJA i REINTEGRACJA SPOŁECZNA

Środki stosowane wobec nieletnich na podstawie **ustawy o postępowaniu w sprawach nieletnich nie mają charakteru karnego, sankcyjnego.**

Aspekty prawne związane z odpowiedzialnością dzieci, nieletnich za czyny zabronione

W postępowaniu z nieletnim bierze się pod uwagę osobowość nieletniego, a w szczególności :

- wiek,
- stan zdrowia,
- stopień rozwoju psychicznego i fizycznego,
- cechy charakteru,
- zachowanie się,
- przyczyny i stopień demoralizacji,
- charakter środowiska oraz warunki wychowania nieletniego (art.3 § 2 u.p.n.)

Aspekty prawne związane z odpowiedzialnością dzieci, nieletnich za czyny zabronione

Wobec nieletniego mogą być stosowane:

➤ **środki wychowawcze** oraz

➤ **środek poprawczy** w postaci umieszczenia w zakładzie poprawczym

➤ Natomiast **kara** może być orzeczona tylko w wypadkach prawem przewidzianych, jeżeli inne środki nie są w stanie zapewnić resocjalizacji nieletniego

Aspekty prawne związane z odpowiedzialnością dzieci, nieletnich za czyny zabronione

ŚRODKI WYCHOWAWCZE:

- 1) udzielenie upomnienia;
- 2) zobowiązanie do określonego postępowania, a zwłaszcza do naprawienia wyrządzonej szkody, do wykonania określonych prac lub świadczeń na rzecz pokrzywdzonego lub społeczności lokalnej, do przeproszenia pokrzywdzonego, do podjęcia nauki lub pracy, do uczestniczenia w odpowiednich zajęciach o charakterze wychowawczym, terapeutycznym lub szkoleniowym, do powstrzymania się od przebywania w określonych środowiskach lub miejscach albo do zaniechania używania alkoholu lub innego środka w celu wprowadzania się w stan odurzenia;

Aspekty prawne związane z odpowiedzialnością dzieci, nieletnich za czyny zabronione

- 3) ustanowienie nadzoru odpowiedzialnego rodziców lub opiekuna;
- 4) ustanowienie nadzoru organizacji młodzieżowej lub innej organizacji społecznej, zakładu pracy albo osoby godnej zaufania – udzielających poręczenia za nieletniego;
- 5) zastosowanie nadzoru kuratora;
- 6) skierowanie do ośrodka kuratorskiego, a także do organizacji społecznej lub instytucji zajmujących się pracą z nieletnimi o charakterze wychowawczym, terapeutycznym lub szkoleniowym, po uprzednim porozumieniu się z tą organizacją lub instytucją;

Aspekty prawne związane z odpowiedzialnością dzieci, nieletnich za czyny zabronione

- 7) orzeczenie zakazu prowadzenia pojazdów;
- 8) orzeczenie przepadku rzeczy uzyskanych w związku z popełnieniem czynu karalnego;
- 9) orzeczenie umieszczenie w młodzieżowym ośrodku wychowawczym albo w rodzinie zastępczej zawodowej, która ukończyła szkolenie przygotowujące do sprawowania opieki nad nieletnim ,

Aspekty prawne związane z odpowiedzialnością dzieci, nieletnich za czyny zabronione

ŚRODEK POPRAWCZY

- Sąd rodzinny może orzec umieszczenie w zakładzie poprawczym nieletniego, który:
 - dopuścił się czynu karalnego, o którym mowa w przepisach,
 - jeżeli przemawiają za tym wysoki stopień demoralizacji nieletniego oraz okoliczności i charakter czynu,
 - zwłaszcza, gdy inne środki wychowawcze okazały się nieskuteczne lub nie rokują resocjalizacji nieletniego.

Art.10 ustawy o postępowaniu w sprawach nieletnich

Aspekty prawne związane z odpowiedzialnością dzieci, nieletnich za czyny zabronione

Każdy, kto stwierdzi istnienie okoliczności świadczących o demoralizacji nieletniego, w szczególności :

- naruszanie zasad współżycia społecznego,
- popełnienie czynu zabronionego,
- systematyczne uchylanie się od obowiązku szkolnego lub kształcenia zawodowego,
- używanie alkoholu lub innych środków w celu wprowadzenia się w stan odurzenia,
- uprawianie nierządu,
- włóczęgostwo,
- udział w grupach przestępczych,

ma społeczny obowiązek odpowiedniego przeciwdziałania temu, a przede wszystkim zawiadomienia o **tym rodziców lub opiekuna nieletniego, szkoły, sądu rodzinnego, Policji lub innego właściwego organu.**

Aspekty prawne związane z odpowiedzialnością dzieci, nieletnich za czyny zabronione

Sąd rodzinny może:

- 1) zobowiązać rodziców lub opiekuna do poprawy warunków wychowawczych, bytowych lub zdrowotnych nieletniego, a także do ścisłej współpracy ze szkołą, do której nieletni uczęszcza, poradnią psychologiczno-pedagogiczną lub inną poradnią specjalistyczną, zakładem pracy, w którym jest zatrudniony, oraz lekarzem lub zakładem leczniczym;
- 2) zobowiązać rodziców lub opiekuna do naprawienia w całości lub w części szkody wyrządzonej przez nieletniego. zwrócić się do właściwych instytucji państwowych lub społecznych oraz jednostek samorządowych o udzielenie niezbędnej pomocy w poprawie warunków wychowawczych, bytowych lub zdrowotnych nieletniego

Art. 7. § 1.

Aspekty prawne związane z odpowiedzialnością dzieci, nieletnich za czyny zabronione

W wypadku gdy rodzice lub opiekun nieletniego uchylają się od wykonania obowiązków nałożonych na nich przez sąd rodzinny, sąd ten może wymierzyć im karę pieniężną w wysokości od 50 do 1500 złotych

Aspekty prawne związane z odpowiedzialnością dzieci, nieletnich za czyny zabronione

- Rodziców lub opiekuna zawiadamia się o wszczęciu postępowania w sprawie nieletniego, a o ukończeniu postępowania – jeżeli orzeczenie kończące postępowanie nie było im doręczone. (obligatoryjność)
- O wszczęciu i ukończeniu postępowania w sprawie nieletniego można zawiadomić szkołę, do której nieletni uczęszcza, odpowiednią instytucję państwową, społeczną lub jednostkę samorządową, w szczególności powiatowe centrum pomocy rodzinie właściwe ze względu na miejsce zamieszkania nieletniego.

Aspekty prawne związane z odpowiedzialnością dzieci, nieletnich za czyny zabronione

Sąd rodzinny zleca kuratorowi sądowemu przeprowadzenie wywiadu środowiskowego w celu ustalenia danych dotyczących nieletniego i jego środowiska, a w szczególności:

- dotyczących zachowania się
- warunków wychowawczych nieletniego,
- sytuacji bytowej rodziny,
- przebiegu nauki nieletniego i sposobu spędzania czasu wolnego,
- jego kontaktów środowiskowych,
- stosunku do niego rodziców albo opiekuna,
- podejmowanych oddziaływań wychowawczych,
- stanu zdrowia
- znanych w środowisku uzależnień nieletniego,

- Art. 24. § 1.

Aspekty prawne związane z odpowiedzialnością dzieci, nieletnich za czyny zabronione

- **Czyny zabronione regulowane przez ustawę Kodeks wykroczeń (t.j. Dz.U. 2018r. poz.618)**

Aspekty prawne związane z odpowiedzialnością dzieci, nieletnich za czyny zabronione

- Kto w miejscu publicznym posiada nóż, maczetę lub inny podobnie niebezpieczny przedmiot, a okoliczności jego posiadania wskazują na zamiar użycia go w celu popełnienia przestępstwa, podlega karze aresztu, ograniczenia wolności albo grzywny nie niższej niż 3000 zł.
- Tej samej karze podlega, kto będąc uczestnikiem przejazdu zorganizowanej grupy uczestników masowej imprezy sportowej, posiada nóż, maczetę lub inny podobnie niebezpieczny przedmiot lub wyroby pirotechniczne.
- Art. 50a. § 1 i § 1a

Aspekty prawne związane z odpowiedzialnością dzieci, nieletnich za czyny zabronione

- Kto krzykiem, hałasem, alarmem lub innym wybrykiem zakłóca spokój, porządek publiczny, spoczynek nocny albo wywołuje zgorszenie w miejscu publicznym, podlega karze aresztu, ograniczenia wolności albo grzywny.
- Jeżeli czyn ten ma charakter chuligański lub sprawca dopuszcza się go, będąc pod wpływem alkoholu, środka odurzającego lub innej podobnie działającej substancji lub środka, podlega karze aresztu, ograniczenia wolności albo grzywny.
- Podżeganie i pomocnictwo są karalne.
- Art. 51. § 1-3 Kw

Aspekty prawne związane z odpowiedzialnością dzieci, nieletnich za czyny zabronione

- Kto niszczy, uszkadza, usuwa lub czyni nieczytelnymi znaki lub napisy ostrzegające o grożącym niebezpieczeństwie dla życia lub zdrowia człowieka albo ogrodzenie lub inne urządzenie zapobiegające takiemu niebezpieczeństwu, podlega karze aresztu, ograniczenia wolności albo grzywny.
- W razie popełnienia wykroczenia można orzec obowiązek zapłaty równowartości zniszczonego lub uszkodzonego przedmiotu albo obowiązek przywrócenia do stanu poprzedniego, a także orzec podanie orzeczenia o ukaraniu do publicznej wiadomości w szczególny sposób.
- Art. 74. § 1 i 2

Aspekty prawne związane z odpowiedzialnością dzieci, nieletnich za czyny zabronione

- Kto rzuca kamieniami lub innymi przedmiotami w pojazd mechaniczny będący w ruchu, podlega karze aresztu, ograniczenia wolności albo grzywny (art. 76.Kw)
- Kto samowolnie ustawia, niszczy, uszkadza, usuwa, włącza lub wyłącza znak, sygnał, urządzenie ostrzegawcze lub zabezpieczające albo zmienia ich położenie, zasłania je lub czyni niewidocznymi, podlega karze aresztu, ograniczenia wolności albo grzywny. (art. 85. § 1 Kw)
- Kto narusza przepisy dotyczące sposobu znakowania dróg wewnętrznych, podlega karze grzywny. (art. 85a. § 1 Kw)

Aspekty prawne związane z odpowiedzialnością dzieci, nieletnich za czyny zabronione

- Kto, znajdując się w stanie po użyciu alkoholu lub podobnie działającego środka, prowadzi pojazd mechaniczny w ruchu lądowym, wodnym lub powietrznym, podlega karze aresztu albo grzywny nie niższej niż 50 złotych.
- Tej samej karze podlega, kto, znajdując się w stanie nietrzeźwości lub pod wpływem podobnie działającego środka, prowadzi na drodze publicznej, w strefie zamieszkania lub w strefie ruchu inny pojazd niż określony w § 1.
- Kto, znajdując się w stanie po użyciu alkoholu lub podobnie działającego środka, prowadzi na drodze publicznej, w strefie zamieszkania lub strefie ruchu inny pojazd niż określony w § 1, podlega karze aresztu do 14 dni albo karze grzywny.
- Art. 87. § 1, 1a i 2

Aspekty prawne związane z odpowiedzialnością dzieci, nieletnich za czyny zabronione

- Kto na drodze publicznej, w strefie zamieszkania lub strefie ruchu prowadzi pojazd, nie mając do tego uprawnienia, podlega karze grzywny.
- Tej samej karze podlega, kto prowadzi na drodze publicznej, w strefie zamieszkania lub strefie ruchu pojazd pomimo braku dopuszczenia pojazdu do ruchu.
- Art. 94. § 1 i 2 Kw

Aspekty prawne związane z odpowiedzialnością dzieci, nieletnich za czyny zabronione

- Kto w celu dokuczenia innej osobie złośliwie wprowadza ją w błąd lub w inny sposób złośliwie niepokoi, podlega karze ograniczenia wolności, grzywny do 1500 złotych albo karze nagany. (art. 107 Kw)
- Kto kradnie lub przywłaszcza sobie cudzą rzecz ruchomą, jeżeli jej wartość nie przekracza 1/4 minimalnego wynagrodzenia, podlega karze aresztu, ograniczenia wolności albo grzywny.
Usiłowanie, podżeganie i pomocnictwo są karalne.
(art. 119 § 1 i 2 Kw)

Aspekty prawne związane z odpowiedzialnością dzieci, nieletnich za czyny zabronione

- Kto nabywa mienie, wiedząc o tym, że pochodzi ono z kradzieży lub z przywłaszczenia, lub pomaga do jego zbycia albo w celu osiągnięcia korzyści majątkowej mienie to przyjmuje lub pomaga do jego ukrycia, jeżeli wartość mienia nie przekracza 1/4 minimalnego wynagrodzenia, podlega karze aresztu, ograniczenia wolności albo grzywny.
- Kto nabywa mienie, o którym na podstawie towarzyszących okoliczności powinien i może przypuszczać, że zostało uzyskane za pomocą kradzieży lub przywłaszczenia, lub pomaga do jego zbycia albo w celu osiągnięcia korzyści majątkowej mienie to przyjmuje lub pomaga do jego ukrycia, jeżeli wartość mienia nie przekracza 1/4 minimalnego wynagrodzenia, podlega karze grzywny albo karze nagany.
- art. 122. § 1 i 2 Kw

Aspekty prawne związane z odpowiedzialnością dzieci, nieletnich za czyny zabronione

- Kto cudzą rzecz umyślnie niszczy, uszkadza lub czyni niezdatną do użytku, jeżeli szkoda nie przekracza 1/4 minimalnego wynagrodzenia, podlega karze aresztu, ograniczenia wolności albo grzywny.
- Usiłowanie, podżeganie i pomocnictwo są karalne.
- art. 124. § 1 i 2 Kw

Aspekty prawne związane z odpowiedzialnością dzieci, nieletnich za czyny zabronione

- Kto samowolnie używa cudzej rzeczy ruchomej, podlega karze grzywny albo nagany.
Ściganie następuje na żądanie pokrzywdzonego.
(art. 127 § 1 i 2 Kw)
- Kto nabywa w celu odprzedaży z zyskiem bilety wstępu na imprezy artystyczne, rozrywkowe lub sportowe albo kto bilety takie sprzedaje z zyskiem, podlega karze aresztu, ograniczenia wolności albo grzywny.
Usiłowanie oraz podżeganie i pomocnictwo są karalne.
- Art. 133. § 1 i 2 Kw

Aspekty prawne związane z odpowiedzialnością dzieci, nieletnich za czyny zabronione

- Kto publicznie dopuszcza się nieobyczajnego wybryku, podlega karze aresztu, ograniczenia wolności, grzywny do 1500 złotych albo karze nagany. (art. 140 Kw.)
- Kto w miejscu publicznym umieszcza nieprzyzwoite ogłoszenie, napis lub rysunek albo używa słów nieprzyzwoitych, podlega karze ograniczenia wolności, grzywny do 1500 złotych albo karze nagany (art. 141 Kw).

Aspekty prawne związane z odpowiedzialnością dzieci, nieletnich za czyny zabronione

- Kto ze złośliwości lub swawoli utrudnia lub uniemożliwia korzystanie z urządzeń przeznaczonych do użytku publicznego, a w szczególności uszkadza lub usuwa przyrząd alarmowy, instalację oświetleniową, zegar, automat, telefon, oznaczenie nazwy miejscowości, ulicy, placu lub nieruchomości, urządzenie służące do utrzymania czystości lub ławkę, podlega karze aresztu, ograniczenia wolności albo grzywny. (art.143. §1 Kw)
- W razie popełnienia wykroczenia można orzec obowiązek zapłaty równowartości wyrządzonej szkody albo obowiązek przywrócenia do stanu poprzedniego. (art. 143 §2 Kw)
- Kto zanieczyszcza lub zaśmieca miejsca dostępne dla publiczności, a w szczególności drogę, ulicę, plac, ogród, trawnik lub zieleniec, podlega karze grzywny do 500 złotych albo karze nagany. (art. 145 Kw)

Aspekty prawne związane z odpowiedzialnością dzieci, nieletnich za czyny zabronione

- **Czyny karalne regulowane przepisami ustawy z dnia 6 czerwca 1997r. Kodeksu karnego**

Aspekty prawne związane z odpowiedzialnością dzieci, nieletnich za czyny zabronione

Kto powoduje **ciężki uszczerbek** na zdrowiu w postaci:

- 1) pozbawienia człowieka wzroku, słuchu, mowy, zdolności płodzenia,
- 2) innego ciężkiego kalectwa, ciężkiej choroby nieuleczalnej lub długotrwałej, choroby realnie zagrażającej życiu, trwałej choroby psychicznej, całkowitej albo znacznej trwałej niezdolności do pracy w zawodzie lub trwałego, istotnego zeszpecenia lub zniekształcenia ciała, podlega karze pozbawienia wolności na czas nie krótszy od lat 3.
- Jeżeli sprawca działa nieumyślnie, podlega karze pozbawienia wolności do lat 3.
- art.. 156 Kk

Aspekty prawne związane z odpowiedzialnością dzieci, nieletnich za czyny zabronione

- Kto powoduje naruszenie czynności narządu ciała lub rozstrój zdrowia, inny niż określone wyżej, podlega karze pozbawienia wolności od 3 miesięcy do lat 5.
- Kto powoduje naruszenie czynności narządu ciała lub rozstrój zdrowia trwający nie dłużej niż 7 dni, podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do lat 2.
- Jeżeli sprawca czynu działa nieumyślnie, podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do roku.
- Art. 157 K.k.

Aspekty prawne związane z odpowiedzialnością dzieci, nieletnich za czyny zabronione

- Kto bierze udział w **bójce lub pobiciu**, w którym naraża się człowieka na bezpośrednie niebezpieczeństwo utraty życia albo nastąpienie skutku polegającego na ciężkim lub średnim uszczerbku na zdrowiu, podlega karze pozbawienia wolności do lat 3. (art. 158. § 1 Kk)
- Jeżeli następstwem bójki lub pobicia jest ciężki uszczerbek na zdrowiu człowieka, sprawca podlega karze pozbawienia wolności od 6 miesięcy do lat 8.(art..158 §2 Kk)
- Jeżeli następstwem bójki lub pobicia jest śmierć człowieka, sprawca podlega karze pozbawienia wolności od roku do lat 10. (art.158 § 3 Kk)
- Kto, biorąc udział w bójce lub pobiciu człowieka, używa broni palnej, noża lub innego podobnie niebezpiecznego przedmiotu, podlega karze pozbawienia wolności od 6 miesięcy do lat 8. (art. 159 Kk)

Aspekty prawne związane z odpowiedzialnością dzieci, nieletnich za czyny zabronione

- Kto, znajdując się w stanie nietrzeźwości lub pod wpływem środka odurzającego, prowadzi pojazd mechaniczny w ruchu lądowym, wodnym lub powietrznym, podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do lat 2.
(art. 178a. § 1K.k)

Aspekty prawne związane z odpowiedzialnością dzieci, nieletnich za czyny zabronione

- Kto grozi innej osobie popełnieniem przestępstwa na jej szkodę lub szkodę osoby najbliższej, jeżeli groźba wzbudza w zagrożonym uzasadnioną obawę, że będzie spełniona, podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do lat 2.
§ 2. Ściganie następuje na wniosek pokrzywdzonego.

- art. 190. § 1 i 2 Kk

Aspekty prawne związane z odpowiedzialnością dzieci, nieletnich za czyny zabronione

- Kto przez uporczywe nękanie innej osoby lub osoby jej najbliższej wzbudza u niej uzasadnione okolicznościami poczucie zagrożenia lub istotnie narusza jej prywatność, podlega karze pozbawienia wolności do lat 3.
- Tej samej karze podlega, kto, podszywając się pod inną osobę, wykorzystuje jej wizerunek lub inne jej dane osobowe w celu wyrządzenia jej szkody majątkowej lub osobistej.
- Art. 190a. § 1 2 Kk

Aspekty prawne związane z odpowiedzialnością dzieci, nieletnich za czyny zabronione

- Kto stosuje przemoc wobec osoby lub groźbę bezprawną w celu zmuszenia innej osoby do określonego działania, zaniechania lub znoszenia, podlega karze pozbawienia wolności do lat 3. (art. 191. § 1 Kk).

Aspekty prawne związane z odpowiedzialnością dzieci, nieletnich za czyny zabronione

- Kto utrwała wizerunek nagiej osoby lub osoby w trakcie czynności seksualnej, używając w tym celu wobec niej przemocy, groźby bezprawnej lub podstępu, albo wizerunek nagiej osoby lub osoby w trakcie czynności seksualnej bez jej zgody rozpowszechnia, podlega karze pozbawienia wolności od 3 miesięcy do lat 5. Ściganie następuje na wniosek pokrzywdzonego.
- (art. 191a. § 1 i 2 Kk)

Aspekty prawne związane z odpowiedzialnością dzieci, nieletnich za czyny zabronione

- Kto publicznie prezentuje treści pornograficzne w taki sposób, że może to narzucić ich odbiór osobie, która tego sobie nie życzy, podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do lat 2.
- art. 202. § 1 Kk

Aspekty prawne związane z odpowiedzialnością dzieci, nieletnich za czyny zabronione

Zniesławienie

- Kto pomawia inną osobę, grupę osób, instytucję, osobę prawną lub jednostkę organizacyjną niemającą osobowości prawnej o takie postępowanie lub właściwości, które mogą poniżyć ją w opinii publicznej lub narazić na utratę zaufania potrzebnego dla danego stanowiska, zawodu lub rodzaju działalności, podlega grzywnie albo karze ograniczenia wolności.
- Jeżeli sprawca dopuszcza się czynu wyżej określonego za pomocą środków masowego komunikowania, podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do roku.
- Nie ma przestępstwa jeśli zarzut uczyniony publicznie jest prawdziwy.
- art. 212. § 1 i 2 Kk

Aspekty prawne związane z odpowiedzialnością dzieci, nieletnich za czyny zabronione

Przestępstwo znieważenia osoby

- Kto znieważa inną osobę w jej obecności albo choćby pod jej nieobecność, lecz publicznie lub w zamiarze, aby zniewaga do osoby tej dotarła, podlega grzywnie albo karze ograniczenia wolności.
- Kto znieważa inną osobę za pomocą środków masowego komunikowania, podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do roku.
- Art. 216. § 1 i 2 Kk

Aspekty prawne związane z odpowiedzialnością dzieci, nieletnich za czyny zabronione

- Art.217.§ 1. Kto uderza człowieka lub winny sposób narusza jego nietykalność cielesną, podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do roku.
§ 2. Jeżeli naruszenie nietykalności wywołało wyzywające zachowanie się pokrzywdzonego albo jeżeli pokrzywdzony odpowiedzialnym naruszeniem nietykalności, sąd może odstąpić od wymierzenia kary.
- § 3. Ściganie odbywa się z oskarżenia prywatnego.

Aspekty prawne związane z odpowiedzialnością dzieci, nieletnich za czyny zabronione

- Art. 257. Kto publicznie znieważa grupę ludności albo poszczególną osobę z powodu jej przynależności narodowej, etnicznej, rasowej, wyznaniowej albo z powodu jej bezwyznaniowości lub z takich powodów narusza nietykalność cielesną innej osoby, podlega karze pozbawienia wolności do lat 3.
- Art. 258. § 1. Kto bierze udział w zorganizowanej grupie albo związku mających na celu popełnienie przestępstwa lub przestępstwa skarbowego, podlega karze pozbawienia wolności od 3 miesięcy do lat 5.

Aspekty prawne związane z odpowiedzialnością dzieci, nieletnich za czyny zabronione

- Art. 278. § 1. Kto zabiera w celu przywłaszczenia cudzą rzecz ruchomą, podlega karze pozbawienia wolności od 3 miesięcy do lat 5.
- § 2. Tej samej karze podlega, kto bez zgody osoby uprawnionej uzyskuje cudzy program komputerowy w celu osiągnięcia korzyści majątkowej.
- § 3. W wypadku mniejszej wagi, sprawca podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do roku.

Aspekty prawne związane z odpowiedzialnością dzieci, nieletnich za czyny zabronione

- ➔ Art. 279. § 1. Kto kradnie z włamaniem, podlega karze pozbawienia wolności od roku do lat 10.
- ➔ § 2. Jeżeli kradzież z włamaniem popełniono na szkodę osoby najbliższej, ściganie następuje na wniosek pokrzywdzonego.

Aspekty prawne związane z odpowiedzialnością dzieci, nieletnich za czyny zabronione

- Art. 280. § 1. Kto kradnie, używając przemocy wobec osoby lub grożąc natychmiastowym jej użyciem albo doprowadzając człowieka do stanu nieprzytomności lub bezbronności, podlega karze pozbawienia wolności od lat 2 do 12.
- § 2. Jeżeli sprawca rozboju posługuje się bronią palną, nożem lub innym podobnie niebezpiecznym przedmiotem lub środkiem obezwładniającym albo działa w inny sposób bezpośrednio zagrażający życiu lub wspólnie z inną osobą, która posługuje się taką bronią, przedmiotem, środkiem lub sposobem, podlega karze pozbawienia wolności na czas nie krótszy od lat 3.

Aspekty prawne związane z odpowiedzialnością dzieci, nieletnich za czyny zabronione

- Art. 281. Kto, w celu utrzymania się w posiadaniu zabranej rzeczy, bezpośrednio po dokonaniu kradzieży, używa przemocy wobec osoby lub grozi natychmiastowym jej użyciem albo doprowadza człowieka do stanu nieprzytomności lub bezbronności, podlega karze pozbawienia wolności od roku do lat 10.
- Art. 282. Kto, w celu osiągnięcia korzyści majątkowej, przemocą, groźbą zamachu na życie lub zdrowie albo gwałtownego zamachu na mienie, doprowadza inną osobę do rozporządzenia mieniem własnym lub cudzym albo do zaprzestania działalności gospodarczej, podlega karze pozbawienia wolności od roku do lat 10.

Aspekty prawne związane z odpowiedzialnością dzieci, nieletnich za czyny zabronione

- Art. 288. § 1. Kto cudzą rzecz niszczy, uszkadza lub czyni niezdatną do użytku, podlega karze pozbawienia wolności od 3 miesięcy do lat 5.

Aspekty prawne związane z odpowiedzialnością dzieci, nieletnich za czyny zabronione

Czyny zabronione przewidziane przez przepisy ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii (Dz.U.2017 poz. 783 ze zm.)

- **NARKOMANIA** definicja legalna art.4 pkt 11
- to stałe lub okresowe używanie w celach innych niż medyczne środków odurzających, substancji psychotropowych, środków zastępczych lub nowych substancji psychoaktywnych, w wyniku **czego może powstać lub powstało uzależnienie od nich.**

Aspekty prawne związane z odpowiedzialnością dzieci, nieletnich za czyny zabronione

- Kto, wbrew przepisom ustawy, udziela innej osobie środka odurzającego lub substancji psychotropowej, ułatwia albo umożliwia ich użycie albo nakłania do użycia takiego środka lub substancji, podlega karze pozbawienia wolności do lat 3.
- Jeżeli sprawca czynu, o którym mowa w ust. 1, udziela środka odurzającego lub substancji psychotropowej małoletniemu lub nakłania go do użycia takiego środka lub substancji albo udziela ich w znacznych ilościach innej osobie, podlega karze pozbawienia wolności od 6 miesięcy do lat 8.

Art. 58. ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii

Aspekty prawne związane z odpowiedzialnością dzieci, nieletnich za czyny zabronione

- Kto, w celu osiągnięcia korzyści majątkowej lub osobistej, **udziela** innej osobie środka odurzającego lub substancji psychotropowej, **ułatwia użycie albo nakłania do użycia** takiego środka lub substancji, podlega karze pozbawienia wolności od roku do lat 10.
- Jeżeli sprawca udziela środka odurzającego lub substancji psychotropowej **małoletniemu**, ułatwia użycie albo nakłania go do użycia takiego środka lub substancji, podlega karze pozbawienia wolności na czas nie krótszy od lat 3.

Art. 59 ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii

Aspekty prawne związane z odpowiedzialnością dzieci, nieletnich za czyny zabronione

POSIADANIE ŚRODKÓW ODURZAJĄCYCH

- Kto, wbrew przepisom ustawy, posiada środki odurzające lub substancje psychotropowe, podlega karze pozbawienia wolności do lat 3.
- Jeżeli sprawca posiada w znacznej ilości środki odurzające lub substancje psychotropowe, sprawca podlega karze pozbawienia wolności od roku do lat 10.
W wypadku mniejszej wagi, sprawca podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do roku.

Art.62. ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii

Aspekty prawne związane z odpowiedzialnością dzieci, nieletnich za czyny zabronione

UMORZENIE POSTĘPOWANIA O POSIADANIE

- Jeżeli posiadanie dotyczy środków odurzających lub substancji psychotropowych w ilości nieznacznej, przeznaczonych na własny użytek sprawcy, **postępowanie można umorzyć** również przed wydaniem postanowienia o wszczęciu śledztwa lub dochodzenia, jeżeli orzeczenie wobec sprawcy kary byłoby niecelowe ze względu na okoliczności popełnienia czynu, a także stopień jego społecznej szkodliwości.

art. 62a ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii

Aspekty prawne związane z odpowiedzialnością dzieci, nieletnich
za czyny zabronione

ODPOWIEDZIALNOŚĆ RODZICÓW ZA CZYNY ICH DZIECI

Aspekty prawne związane z odpowiedzialnością dzieci, nieletnich za czyny zabronione

- Kto przez rażące naruszenie obowiązków wynikających z władzy rodzicielskiej dopuszcza do popełnienia przez nieletniego czynu zabronionego przez ustawę jako przestępstwo, w tym i przestępstwo skarbowe, wykroczenie lub wykroczenie skarbowe i wskazującego na demoralizację nieletniego, **podlega karze grzywny albo karze nagany.**
- Jeżeli czyn ten popełnia osoba, pod której nadzór odpowiedzialny oddano nieletniego, podlega karze ograniczenia wolności, grzywny albo karze nagany.
- W wypadkach powyższych, jeżeli nieletni czynem swym wyrządził szkodę, można orzec nawiązkę do wysokości 1000 złotych.
- Art. 105. Kw

Aspekty prawne związane z odpowiedzialnością dzieci, nieletnich za czyny zabronione

ODPOWIEDZIALNOŚĆ RODZICÓW ZA CZYNY DZIECI PONIŻEJ 13 ROKU ŻYCIA

- Dzieci, które nie ukończyły 13 r.ż. nie są w ogóle odpowiedzialne na zasadzie winy za wyrządzoną przez siebie szkodę (**nie mają zdolności deliktowej**).
- Za szkodę wyrządzoną przez osobę, której z powodu wieku nie można przypisać winy **odpowiedzialni są więc w szczególności rodzice**.
- Mamy tu na myśli rodziców, którym przysługuje władza rodzicielska i którzy są zobowiązani do nadzoru nad dzieckiem.

Aspekty prawne związane z odpowiedzialnością dzieci, nieletnich za czyny zabronione

- Szkodę naprawić powinien ten rodzic, pod którego nadzorem dziecko się znajduje. Jeśli na obojgu spoczywa ten obowiązek ponoszą oni odpowiedzialność solidarną.
- Przy rodzicach o ograniczonej władzy rodzicielskiej ważnym będzie, na ile ograniczenie władzy (orzeczony środek ograniczający tę władzę) będzie umożliwiało taki nadzór.
- To odpowiedzialność na zasadzie winy w nadzorze.

Aspekty prawne związane z odpowiedzialnością dzieci, nieletnich za czyny zabronione

- Przepisy tak konstruuują odpowiedzialność rodziców za czyny ich dzieci, że ich **wina jest domniemana**. Powyższe ułatwia poszkodowanemu dochodzenie swoich roszczeń.
- Rodzice, aby nie ponosić odpowiedzialności i aby wykazać brak swojej odpowiedzialności za zachowanie dziecka (obalając domniemanie) muszą przed sądem udowodnić, że nie ponoszą winy w nadzorze lub że szkoda powstałaby nawet pomimo starannie wykonywanego nadzoru.

Aspekty prawne związane z odpowiedzialnością dzieci, nieletnich za czyny zabronione

- Zakres obowiązków rodzica w nadzorze określa się, ustalając okoliczności, w których do czynu doszło.
- Aby można było żądać od rodziców naprawienia szkody wyrządzonej przez dziecko, należy także wykazać, że **zachowanie dziecka nosi cechy bezprawności** (wyłączenie bezprawności to np. działanie w obronie koniecznej, w stanie wyższej konieczności).

Aspekty prawne związane z odpowiedzialnością dzieci, nieletnich za czyny zabronione

ODPOWIEDZIALNOŚĆ RODZICÓW ZA CZYNY DZIECI, KTÓRE UKOŃCZYŁY 13 ROK ŻYCIA.

- Dziecko, które ukończyło 13 r.ż. uzyskuje tzw. **zdolność deliktową** (czyli zdolność, by odpowiadać za szkodę na zasadzie winy).
- Jednak uzyskania przez dziecko zdolności deliktowej nie zwalnia rodziców ze sprawowania nad nim właściwego starannego nadzoru, wynikającego z władzy rodzicielskiej.

Aspekty prawne związane z odpowiedzialnością dzieci, nieletnich za czyny zabronione

- **ODPOWIEDZIALNOŚĆ RODZICÓW ZA CZYNY DZIECI, KTÓRE UKOŃCZYŁY 13 ROK ŻYCIA.**
- Różnica z sytuacją dziecka poniżej 13 r.ż polega tu na tym, że jeśli dziecku można przypisać winę, to tylko ono ponosić będzie odpowiedzialność za szkodę, natomiast jeśli wina w nadzorze zostanie wykazana tylko rodzicowi, wówczas tylko on poniesie odpowiedzialność za szkodę.
- Jeżeli poszkodowany zdoła wykazać winę rodzica i dziecka, to podmioty te odpowiedzialne są za szkodę na zasadzie solidarności.

Aspekty prawne związane z odpowiedzialnością dzieci, nieletnich za czyny zabronione

- Jeśli poszkodowany napotyka na problemy związane z wykazaniem winy dziecka - sprawcy czynu lub rodzica odpowiedzialnego z uwagi na obowiązek sprawowania nadzoru, w pewnych sytuacjach można wystąpić z żądaniem do samego sprawcy, czyli dziecka.
- Taka odpowiedzialność będzie przez dziecko ponoszona na zasadach współżycia społecznego.
- Decydujące będą tu okoliczności związane ze stanem majątkowym poszkodowanego i sprawcy, rozmiar szkody, sytuacja rodzinna poszkodowanego.
- Odpowiedzialność samego dziecka za szkodę ma charakter odpowiedzialności posiłkowej.
- Istotne jest jednak udowodnienie, że czyn nosił cechy bezprawności.

Aspekty prawne związane z odpowiedzialnością dzieci, nieletnich za czyny zabronione

➤ **DZIĘKUJĘ ZA UWAGĘ**